

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС
Вибіркової дисципліни

РИТОРИЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ
КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА

Підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Спеціалізація 016.02 Олігофренопедагогіка
Освітньо-професійна програма Корекційна психопедагогіка
(Олігофренопедагогіка)

Луцьк – 2021

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Риторична майстерність корекційного педагога» підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта, спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка за освітньо-професійною програмою Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка)

Розробник: Мацюк Зоряна Сергіївна, доцент, кандидат філологічних наук

Силабус вибіркової навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, протокол № 1 від 30 серпня 2021р

Завідувач кафедри: Кузава І.Б

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денної форми навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»	вибіркова
Модулів: 2	Напрямок підготовки: 016 «Спеціальна освіта»	Рік підготовки: 1
Змістових модулів: 2		Змістових модулів: 2
ІНДЗ: немає		Лекції: 18 год.
Загальна к-ть годин: 120		Практичні (семінари): 22 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лабораторні: -
		Самостійна робота: 76 год.
		Консультації: 8 год.
		Форма контролю: залік

Заочної форми навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»	вибіркова
Модулів: 2	Напрямок підготовки: 016 «Спеціальна освіта»	Рік підготовки: 1
Змістових модулів: 2		Змістових модулів: 2
ІНДЗ: немає		Лекції: 4 год.
Загальна к-ть годин: 120		Практичні (семінари): 6 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр	Лабораторні: -
		Самостійна робота: 96 год.
		Індивідуальна робота: год.
		Консультації: 14 год.
		Форма контролю: залік

ПРО ДИСЦИПЛІНУ

<p>Анотація курсу: в т.ч. мета, цілі курсу</p>	<p><i>«Риторична майстерність корекційного педагога» є дисципліною за вибором. Опанування цієї майстерністю сприяє формуванню риторичної компетенції здобувачів освіти, навчає прийомів підготовки та виголошення промови. У процесі навчання риторики, окрім цільового та змістовного компонентів, увага приділяється опануванню понять, термінів, правил, законів риторики, їх розвитку в різні історичні епохи.</i></p> <p>Мета вивчення курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – навчити студентів досконало володіти мовними засобами, спілкуватися з дотриманням норм сучасної української мови та мовленнєвого етикету, сформувати вміння впливати словом та віртуозно відтворювати експресивно-емоційний зміст художніх творів; – сформувати уявлення здобувачів освіти про риторичну культуру як елемент культури, розкрити загальні особливості мовленнєвої поведінки, навчити майбутніх фахівців вільно висловлювати свої думки, будувати промову відповідно до комунікативної ситуації. <p>Завдання – ознайомити з основами класичної та сучасної риторичної науки про мисленнєво-мовну діяльність, спрямовану на переконання, вплив і досягнення цілей у процесі мовної комунікації, а також виробити у студентів вміння й навички аналізувати та продукувати тексти різного типу відповідно до мети, спрямування й умов спілкування в процесі їхньої майбутньої професійної діяльності.</p> <p>Сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців зумовили нові завдання вищої школи, одне з яких – формування комунікативної компетентності майбутнього корекційного педагога. Специфіка педагогічної діяльності передбачає оволодіння навичками спілкування у визначеному професійному колективі, вміннями, що забезпечують вирішення завдання, які становлять зміст професійної педагогічної діяльності.</p> <p>Основними завданнями навчальної дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вивчення загальної теорії, історії риторичного мистецтва, ораторського мистецтва, красномовства; • з'ясування функцій мовлення та спілкування, їх складових; • дослідження загальних ознак мовної культури та елементів художності мовлення; • оволодіння навичками підготовки та публічного виголошення промов; • оволодіння технікою мовлення у єдності її елементів; • опанування етики і психології мовленнєвої поведінки. <p>Вивчаючи курс «Риторична майстерність корекційного педагога», варто осмислити та засвоїти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знання про риторичну науку та мистецтво; • ключові поняття курсу; • набання риторичної науки в персоналіях і їх наукових доробках; • кращі зразки ораторських творів визначних риторів минулих та сьогодення для подальшого послугування їхнім досвідом; • риторичні знання про зміст, правила та норми спілкування, про вимоги до мовленнєвої поведінки в різних комунікативно-мовленнєвих ситуаціях; • основні комунікативно-мовленнєві (риторичні) вміння; • специфіку мовленнєвого ідеалу як компонента загальної культури та педагогічного мовленнєвого (риторичного) ідеалу; • особливості полемічного мистецтва, культури конструктивного діалогу (диспуту, полеміки, дискусії), етики оратора; • навички самостійного створення промов різного жанру, виду й спрямування, ґрунтованих на здобутих знаннях; • критерії досконалого мовлення на основі критичного аналізу власного висловлювання та суспільної мовної практики.
<p>Компетентності та результати навчання</p>	<p>Вивчення запропонованого курсу дасть можливість здобувачам вищої освіти оволодіти знаннями та вміннями, необхідними для забезпечення набуття таких компетентностей:</p> <p>ІК. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі освіти та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики</p>

	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово</p> <p>ЗК-8. Здатність працювати в команді.</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності:</p> <p>СК 2. Здатність вміти виробляти власну стратегію і тактику соціальної поведінки, професійної діяльності з урахуванням інтересів групи (колективу); досвід продуктивної організаційної діагностичної, реабілітаційної, абілітаційної і корекційної роботи в освітньо-професійному середовищі, відстоювати інтереси осіб з ООП.</p> <p>СК 6. Здатність знати основні правила наукової організації дослідно-педагогічної і корекційно-педагогічної діяльності; вміти раціонально організувати власний науково-дослідний і корекційно-педагогічний процес, самостійно контролювати їх результативність, ефективність, удосконалювати систему самоорганізації на основі сучасних інноваційних педагогічних і корекційних технологій).</p> <p>СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.</p> <p>РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.</p> <p>РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.</p> <p>РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.</p>
	<p>Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza).</p>

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	відведених на:				
		Лекції	Практичне заняття	Лабораторне заняття	Самостійна робота	Консультації
Змістовий модуль І.						
ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І ФОРМУВАННЯ РИТОРИКИ						
ТЕМА 1. Риторика як наука і мистецтво	14	2	2		10	ДС

ТЕМА 2. Розвиток ораторського мистецтва в Україні	14	2	2		10		ДБ
ТЕМА 3. Риторика як інтегративна наука публічної переконуючої комунікації	14	2	2		10		ДС
ТЕМА 4. Прийоми, методи та етапи підготовки промови	9	2	2		5		ДБ
ТЕМА 5. Типи ораторських промов	9	2	2		5		ДС
РАЗОМ за ЗМ I	60	10	10		40		МКР
Змістовий модуль II.							
РИТОРИЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ							
ТЕМА 6. Інвенція	9	1	2		6		Презентація
ТЕМА 7. Диспозиція	8	1	2		5		ІРС
ТЕМА 8. Елокуція	8	1	2		5		ІРС
ТЕМА 9. Форми спілкування людей у колективі	9	2	2		5		ІРС
ТЕМА 10. Засоби активізації уваги слухачів. Невербальні засоби усного мовлення.	9	2	2		5		Презентація
ТЕМА 11. Культура ораторського мовлення	13	1	2		10		Презентація
РАЗОМ за ЗМ II	60	8	12		36	4	МКР
УСЬОГО ГОДИН	120	18	22		76	4	

РОЗШИРЕНА ІНФОРМАЦІЯ

Методи, техн. навч. та викладання	Лекції, семінари, презентації, демонстрація, обговорення, аналіз конкретних ситуацій, дискусія, дебати, тести, тренінг, розв'язування кейсів, індивідуальне завдання, робота в малих групах тощо.
Засоби навчання	Мультимедійна апаратура, екран, бібліотечні фонди, проєктор, екран
Інформаційні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика: навчальний посібник. Львів: Світ, 2001. 240 с. 2. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підручник. Видання 2-ге. Київ: КНЕУ, 2006. 384 с. 3. Вандишев В.М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 264 с. 4. Кацавець Р. Ораторське мистецтво. Підручник / Р.С.Кацавець. 2-ге вид., доповнене. Київ: Алерта, 2018. 216 с. 5. Коваленко С.М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 184 с. 6. Лісовський П.М. Суспільна риторика: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2012. 244 с. 7. Мова української юриспруденції: Навчальний посібник. Харків: «Право», 2020. 330 с. 8. Навчально-методичний посібник з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / укл. Гузенко І.І. – Львів, 2014. – 328 с. 9. Мова української юриспруденції / Пивоваров В.М., Єрахторіна О.М., Лисенко О.А. Харків: Право, 2020. 330 с. 10. Олійник О.Б. Основи ораторської майстерності: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2010. 181 с. 11. Олійник О.Б. Риторика: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2009. 170 с. 12. Олійник О.Б. Сучасна ділова риторика: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2010. 166 с. 13. Ораторське мистецтво: підручник / М.П.Требін, Г.П.Клімова, Н.П. Осипова[та ін.]; за ред.: М.П.Требін, Г.П.Клімова, Н.П. Осипова. Харків: Право, 2015. 208 с. 14. Риторика: підручник / З. Куньч, Г. Городиловська, І.Шмілик. Львів: Львівська політехніка, 2017. 496 с. 15. Риторичний практикум / за заг. ред. З. Куньч. Львів: Львівська політехніка, 2018. 212 с. 16. Сагач Г.М. Золотослів. Київ: „Райдуга”, 1993. 378 с. 17. Сагач Г.М. Риторика. Київ: Ін. Юре, 2000, 567 с. 18. Чабан Н.І. навчально-методичний посібник з риторики. Херсон, 2007. 106 с.

ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ																
Оцінювання досягнень здобувача вищої освіти	Поточне тестування та самостійна робота														ІНДЗ	Сума
	ЗМ1				ЗМ2						ЗМ3					
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	КР	КР			
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30	30			
Політика щодо дедлайнів та перекладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчим балом (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).															
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзаменів заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу – плагіат заборонений.															
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за подвійним дипломом, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету)															

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Риторика як наука і мистецтво (2 год.)

План

1. Визначення риторики від давнини до сучасності. Риторика й ораторське мистецтво.
2. Професійна риторика.
3. Предмет, завдання і структура курсу.
4. Категорії риторики: етос, пафос, логос. Основні роди і види (жанри) красномовства.
5. Особливості професійної риторики: традиції та сучасність.
6. Монолог, діалог, полілог як риторичні форми професійного красномовства.
7. Володіння словом як проблема соціального, професійного і особистого благополуччя.

ТЕМА 2. Розвиток ораторського мистецтва в Україні (2 год.)

План

1. Слов'янський героїчний епос та його вплив на розвиток української риторики.
2. Розвиток красномовства у Київській Русі.
3. Києво-Могилянська академія і братські школи як центри розвитку риторики.
4. Вітчизняне юридичне красномовство у XIX столітті.
5. Ораторське мистецтво періоду Української революції та національно-визвольних змагань.
6. Ораторське мистецтво в сучасній Україні.

ТЕМА 3. Риторика як інтегративна наука публічної переконуючої комунікації (2 год.)

План

1. Своєрідність риторики як самостійної теоретико-прикладної науки: духовно-моральна зумовленість, інтегративність, системність, комплексність, універсальність, прикладна спрямованість.
2. Системність риторики.
3. Риторична формула: закони управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю.
4. Риторична модель Арістотеля:
  - оратор;
  - слово;
  - аудиторія;
  - зворотний зв'язок;
  - ситуація спілкування.
5. Риторична етика: «Язык – друг і ворог особистості». Двоїсте ставлення до мовлення і риторики.
6. Красномовство істинне і хибне (псевдокрасномовство).
7. Маніпулятивна риторика (антириторика). Вчення М. Бахтіна та І. Пешкова про риторичний вчинок.
8. Образ ратора та особистість мовця: духовно-моральні засади єдності думки, слова, риторичного вчинку на засадах християнської етики.

ТЕМА 4. Прийоми, методи та етапи підготовки промови (2 год.)

План

1. Вибір теми. Складання плану.
2. Збирання матеріалу. Запис промови.

3. Розмітка тексту знаками партитури. Тренування.
4. Особливості методів навчання у закладах вищої освіти. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання.
5. Інтерактивні методи навчання: методика проведення та рекомендації щодо їхнього застосування.
6. Структура ораторського твору.
7. Логічні та емоційні засади промови.
8. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора.

ТЕМА 5. Типи ораторських промов (2 год.)

План

1. Особливості розважальних промов.
2. Інформаційна промова.
3. Промова з метою переконати.
4. Агітаційна (натхненна промова).
5. Мета закличної промови.

ТЕМА 6. Інвенція (2 год.)

План

1. Типи підготовки до промови, переваги і недоліки кожного з них.
2. Концептуальний закон. Процес і способи розробки концепції.
3. Закон моделювання аудиторії. Прогнозування соціально-психологічних ознак.
4. Стратегічний закон. Системна побудова оратором стратегії впливу на аудиторію.
5. Тактичний закон.
6. Психологічні аспекти впливу.
7. Цільова установка оратора. Завдання та надзавдання.

ТЕМА 7. Диспозиція (2 год.)

План

1. Архітектоніка промови: вступ, нарація (виклад), розробка (аргументація), заключна частина. Варіанти схеми.
2. Вступ: види та функції.
3. Виклад: моделі та методи.
4. Аргументація: структура та види.
5. Логічна культура оратора.
6. Логічні помилки.
7. Заключна частина: типи її побудови.
8. Активізація мисленнєвої та почуттєво-емоційної діяльності аудиторії.

ТЕМА 8. Елокуція (2 год.)

План

1. Способи мовленнєвого впливу: прямі і непрямі.
2. Фігуративна практика. Фігури. Тропи: метафора, метонімія, іронія та ін. Теорії метафори.
3. Мовленнєвий закон. Комунікативні якості мовлення: правильність, виразність, багатство, ясність, точність, стислість, доцільність, художня образність.
4. Техніка мовлення. Поради ораторам.
5. Робота над готовим текстом. Репетиція промови.
6. Співвідношення виступу та імпровізації.

ТЕМА 9. Форми спілкування людей у колективі (2 год.)

План

1. Поняття про бесіду. Види бесід.
2. Емоційні моменти комунікації. Класифікація суперечок.
3. Дискусія як один із видів суперечки.
4. Педагогічне спілкування як діалог.
5. Функції, структура та стилі педагогічного спілкування.
6. Закон ефективної комунікації. Система дій з метою встановлення і збереження контакту.
7. Системно-аналітичний закон. Аналіз якості та ефективності продукту мисленнєво-мовленнєвої діяльності.

8. Самоаналіз (рефлексія), аналіз інших виступів.
9. Планування і прогнозування ораторської діяльності. Ефективність та впливовість виступу оратора.

ТЕМА 10. Засоби активізації уваги слухачів. Невербальні засоби усного мовлення (2 год.)

План

1. Встановлення контакту із слухачами.
2. Способи привернення й утримання уваги слухачів.
3. Змістовні способи привернення уваги слухачів.
4. Невербальні засоби активізації уваги слухачів.
5. Комунікативна, перцептивна та інтерактивна сторони педагогічного спілкування.
6. Культура слухання. Бар'єри у процесі спілкування.
7. Особливості конфліктів у педагогічній взаємодії.
8. Стратегії поведінки у вирішенні педагогічних конфліктів.

ТЕМА 11. Відеотренінг з ораторського мистецтва (2 год.)

Рольова гра у вигляді однієї із форм (лекція, політична промова, панельна дискусія, круглий стіл) з подальшим переглядом відеозапису, аналізом і обговоренням з учасниками заходу.